

Отримано: 18 вересня 2017 р.

Прорецензовано: 3 жовтня 2017 р.

Прийнято до друку: 6 жовтня 2017 р.

e-mail: helena.martyniuk@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2017-67-190-193

Мартинюк О. В. Розвиток навичок англомовної письмової комунікації у студентів-філологів під час позааудиторної роботи з онлайн-ресурсами / О. В. Мартинюк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острог : Вид-во НаУОА, 2017. – Вип. 67. – С. 190–193.

УДК: 378.147.88

Олена Володимирівна Мартинюк,
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

РОЗВИТОК НАВИЧОК АНГЛОМОВНОЇ ПИСЬМОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ПІД ЧАС ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ З ОНЛАЙН-РЕСУРСАМИ

У статті розглядається механізм позааудиторної роботи з онлайн-ресурсами, що забезпечує ефективний розвиток навичок англомовної письмової комунікації у студентів-філологів під час написання різних типів есе та критичних статей. На основі зарубіжного педагогічного досвіду характеризуються окремі типи письмових завдань, їх структура, етапи та вимоги до написання.

Ключові слова: англомовна письмова комунікація, позааудиторна робота, онлайн-ресурс, есе, критична стаття.

Елена Владимировна Мартинюк,
Хмельницкий национальный университет, г. Хмельницкий

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ПИСЬМЕННОЙ КОММУНИКАЦИИ У СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ ВО ВРЕМЯ ВНЕАУДИТОРНОЙ РАБОТЫ С ОНЛАЙН-РЕСУРСАМИ

В статье рассматривается механизм внеаудиторной работы с онлайн-ресурсами, который обеспечивает эффективное развитие навыков англоязычной письменной коммуникации у студентов-филологов во время написания разных типов эссе и критических статей. На основе зарубежного педагогического опыта характеризуются отдельные типы письменных заданий, их структура, этапы и требования к написанию.

Ключевые слова: англоязычная письменная коммуникация, внеаудиторная работа, онлайн-ресурс, эссе, критическая статья.

Olena Martyniuk,
Khmelnitsky National University, Khmelnytsky

DEVELOPMENT OF PHILOLOGY STUDENTS' WRITTEN ENGLISH COMMUNICATION SKILLS USING ONLINE RESOURCES OUT OF CLASS

The paper deals with the mechanism of out-of-class work with online resources to provide effective development of Philology students' written English communication skills by means of completing different types of writing assignments. The most common for Philology students genres of writing assignments, such as essays and critiques, have been characterized in details on the basis of foreign pedagogical experience. The primary goals of the main essay types (descriptive, analytical, argumentative, persuasive, definition, classification, compare and contrast, cause and effect etc) have been described using the information from the popular English educational websites. The role of critiques (such as an academic paper review, review of a book/film/play/website, interpretation of results, programme evaluation, project evaluation, evaluation of a lesson, or teaching materials) in the self-guided foreign language acquisition process has been defined. The typical structures of an essay (including a thesis, arguments based on evidence to support a thesis, a conclusion) and a critique (including introduction, description and evaluation, a conclusion) have been analyzed. The six-stage approach to a writing activity (including planning, drafting, revising, editing, proofreading and presenting) has been considered efficient for self-guided writing. The conclusions have been made about the effectivity of online educational resources for acquisition of English language writing skills in the process of professional training in different subject areas, namely in Philology.

Key words: English language written communication, out-of-class work, online resource, essay, critique.

Постановка проблеми. Письмо та писемне мовлення – це продуктивний вид мовленнєвої діяльності, на якому варто акцентувати увагу у процесі професійної підготовки фахівців усіх галузей знань. Як свідчить досвід британської вищої школи, студенти різноманітних спеціалізацій отримують значну кількість письмових завдань із фахових дисциплін. На сайті Британської Ради знаходимо класифікацію письмових завдань за жанровими групами: пояснення (з англ. *Explanation*, демонструє уявлення про об'єкт дослідження, розвиває здатність описувати та аргументувати його значення); письмова справа (з англ. *Exercise*, забезпечує практику ключових предметних умінь, консолідацію знань базових положень); огляд літератури (з англ. *Literature Survey*, вказує на рівень обізнаності автора з науковими працями у галузі дослідження); методологічний виклад (з англ. *Methodology Recount*, формує уявлення про послідовність, методи та правила запису результатів експериментів); звіт про проведене дослідження (з англ. *Research Report*, розвиває здатність прокоментувати увесь процес дослідження і вказати на його значення у відповідній галузі); есе (з англ. *Essay*, формує вміння послідовно аргументувати власну точку зору та застосовувати навички критичного мислення); критична стаття (з англ. *Critique*, демонструє власне бачення автором об'єкта дослідження, розвиває здатність оцінювати його значення з точки зору дисципліни, що вивчається); виклад подій (з англ. *Event Recount*, виявляє розуміння автором мотивів та поведінки окремих індивідів); науково-популярна стаття (з англ. *Public Engagement*, формує вміння донести наукову інформацію до широкого кола читачів); тематичне дослідження (з англ. *Case Study*, демонструє розуміння автором конкретної ситуації та здатності приймати релевантні рішення); опис дизайну (з англ. *Design Specification*, формує вміння охарактеризувати дизайн продукції чи етапи імплементації технології); розгляд проблемної ситуації (з англ. *Problem Question*, ілюструє практику застосування спеціальних методів для вирішення професійних проблем); пропозиція (з англ. *Proposal*, розкриває перспективи подальшого використання результатів дослідження) [6].

Коло нашого дослідження обмежитися письмовими завданнями з іноземної (англійської) мови для студентів філологічних спеціальностей. Такі завдання, як правило, великі за обсягом і потребують багато часу на виконання, а тому часто виносяться на самостійне опрацювання. Навчальна програма з англійської мови для загальноосвітніх шкіл забезпечує базові уміння, необхідні учням для написання різних форм письмових творів (записок, листівок, телеграм, оголошень, реклами, особистих і ділових листів, автобіографічних відомостей, кулінарних рецептів, заміток в стінну газету, доповідей, резюме, есе різноманітної тематики тощо). Завданням ж вищої школи є розширити уявлення студентів-філологів про типи, структуру та алгоритм виконання письмових завдань з англійської мови, забезпечити можливість продуктивної письмової комунікації у професійному середовищі. Відтак, для ефективного розвитку навичок англомовної письмової комунікації у процесі позааудиторної роботи недостатньо ознайомити студентів з переліком рекомендованих для опрацювання джерел. Надзвичайно важливо підвищити їх мотивацію, викликати зацікавлення до запропонованого матеріалу, оскільки студенти мають не просто засвоїти певний обсяг інформації, а й критично проаналізувати базові положення, зробити самостійні висновки на основі опрацьованого фактичного матеріалу та зуміти ефективно застосувати його на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам підготовки майбутніх філологів до здійснення ефективного іншомовного писемного спілкування іноземною мовою присвячено роботи багатьох дослідників: Г. Е. Борецької (система вправ для формування граматично-правильної англомовної писемної комунікації), Е. В. Васильєвої (методика навчання майбутніх учителів професійно-спрямованої писемної комунікації англійською як першою іноземною), Т. В. Глазунової («діалог-журнал» як один із ключових засобів навчання письмового спілкування), Г. Ф. Кривчикова (інтерактивне навчання письмового мовлення), О. О. Москалець (навчання студентів-філологів письма англійською мовою з використанням комп'ютерних технологій) [2] та багатьох інших. Особливості навчання писемного спілкування німецькою мовою розглядали у своїх дослідженнях Н. В. Горобченко, О. М. Серета та інші науковці, акцентуючи увагу на навчанні особливостей німецькомовного письмового дискурсу та на специфіці німецькомовного листування засобами електронної пошти. Методичні рекомендації до написання есе знаходимо у працях М. А. Балаклицького [2], К. С. Шендеровського [4] та ін.

Метою нашого дослідження є аналіз інформації кількох популярних англомовних освітніх онлайн-ресурсів та окреслення механізму їх використання студентами-філологами під час позааудиторної роботи для ефективного розвитку навичок англомовної письмової комунікації.

Виклад основного матеріалу. Найбільш популярними та доцільними на заняттях з практичного курсу англійської мови для студентів-філологів вважаються письмові завдання у формі есе та критичних статей [6].

У перекладі з англійської, есе (essay) означає «нарис», «твір», «спробу самостійного аналізу» та «обґрунтування теоретичної гіпотези». Есе (фр. *essai* «спроба, проба, нарис», від лат. *exagium* «зважування») – літературний жанр прозового твору невеликого обсягу й вільної композиції.

Есе виражає індивідуальні враження й міркування автора з конкретного приводу або предмета й не претендує на вичерпне трактування. Відносно обсягу й функції межує, з одного боку, з науковою статтею й літературним нарисом (з яким есе нерідко плутають), з іншого боку – з філософським трактатом [4, с. 5].

Для ґрунтовного ознайомлення з різноманітними типами есе, які використовуються у навчальному процесі зарубіжних ВНЗ, доцільно проаналізувати інформацію кількох англомовних освітніх онлайн-ресурсів.

На сайті коледжу округу Роан (США) та кількох інших сайтах знаходимо класифікацію типів есе за їх основними комунікативними цілями:

1. Описове (містить описи об'єктів, процесів, явищ тощо). Здебільшого має експресивний характер з елементами деталізації, інформація надходить від органів чуття. Для написання такого есе варто уникати лаконічності викладу, долучати уяву для створення бажаної атмосфери.

2. Аналітичне або оцінювальне (містить аналіз та критичну оцінку об'єктів, процесів, явищ тощо). Серед усіх інших типів аналітичне есе найбільше потребує логіки викладу та відзначається чіткою структурою. Твердження мають бути чіткими та поєднуватись між собою словами-зв'язками, щоб читачам було легше вловити хід думок.

3. Аргументативне (містить аргументи на користь певної точки зору чи спростовує її). Основний його принцип полягає у необхідності характеристики окремих явищ, організації ідей, наведенні прикладів. Таке есе потребує попереднього ретельного дослідження.

4. Переконаюче (спрямоване на переконання читачів у достовірності власного бачення ситуації). Цей тип есе включає елементи дискусії. Замість викладу інформативних фактів чи загальної точки зору завданням автора є переконати читачів погодитись з його власною думкою. Під час написання таких есе автор може маніпулювати емоціями читачів, але його інструментами мають бути достовірні факти і логіка, а не емоційний тиск.

5. Есе-визначення (дає визначення об'єкту чи явищу). Працюючи над таким есе, автор має акцентувати увагу на одному спеціальному терміні. Його основне завдання – пояснити читачам його значення та висвітлити умови вживання. Доцільно зупинитися на походженні терміна та окреслити коло його використання.

6. Есе-класифікація (пропонує класифікацію об'єктів за певним критерієм). У таких есе об'єкти об'єднують у категорії, що є доречним для визначення відмінностей між ними. Класифікація мусить бути чіткою, елементи – пов'язані між собою.

7. Порівняльне (розглядає спільні та відмінні риси між окремими об'єктами). Цей вид есе нагадує попередній, але у ньому визначаються розбіжності не лише між загальними категоріями, але й між двома окремими об'єктами: наприклад, людьми, компаніями, університетами, політичними стратегіями тощо.

8. Есе, що характеризує причинно-наслідкові зв'язки (пояснює, як окремі чинники впливають на результати і чому). Цей тип есе найкраще імпонує екологічній та політичній тематиці [7].

На сайті, що містить інформацію про міжнародну систему тестування з англійської мови (IELTS), представлено схожі типи есе: 1) есе, що містить висловлювання власної точки зору (opinion essay); 2) есе, що висвітлює недоліки та переваги певного об'єкта, процесу чи явища (advantages and disadvantages essay); 3) есе, що містить постановку та вирішення проблеми (problem and solution); 4) дискусійне есе (discussion essay); 5) есе, що містить відповідь на запитання з двох частин (two-part question) [5].

Ознайомившись із загальними ознаками різних типів есе, варто розглянути і їх типову структуру. В нагоді тут може стати інформація сайту Британської Ради, де розміщено структурні особливості основних типів есе. Отже, як правило, есе складається із тези автора (твердження, що висловлюється ним у першій частині есе), логічно сформульованих аргументів з доказами на користь тези (можливе залучення інформації, що спростовує тезу) та висновку (табл. 1) [6].

Таблиця 1

Структура основних типів есе

Тип есе	Експозиційне	Дискусійне	Проблемне	Фактологічне	Логічно-наслідкове	Коментар
Структура есе	теза	дискусійне питання	постановка проблеми	твердження	твердження	текст
	аргументи на користь	альтернативні аргументи	аргументи	додаткові факти	факти, що випливають з нього	коментарі
	повторне формулювання тези	кінцеве рішення	теза	підсумкова теза	підсумкова теза	підсумок

Експозиційне есе розпочинається з формулювання тези – констатації фактів, що базуються на доказах та власних аргументах. У наступній частині есе наводяться переконливі докази на користь тези, есе завершується повторним формулюванням початкової тези.

У першій частині дискусійного есе формулюється дискусійне питання. Основна частина твору присвячується аналізу фактів та різних точок зору щодо цього питання. Кінцівка містить зіставлення аргументів та оголошення остаточної авторської позиції – кінцевого рішення.

Проблемне есе розпочинається з представлення теорії, у якій, на думку автора, є проблемні моменти, неточності чи слабкі місця. Далі відбувається аналіз та оцінка фактів, а наприкінці пропонується кращий варіант вирішення проблеми.

Фактологічне та логічно-наслідкове есе схожі за своєю структурою. Обидва будуються навколо фактів, які призводять до чи є наслідками певної ситуації. У фактологічному есе обговорюються факти, які стають причиною конкретної ситуації. Фактологічне есе розпочинається з опису стану справ, що викликав інтерес автора. Далі наводяться чинники, що призвели до цієї ситуації. Їх необхідно належно згрупувати, проаналізувати та оцінити. Підсумкова теза здебільшого відображає важливість наведених вище чинників.

У логічно-наслідковому есе характеризуються факти, які стали результатом певної ситуації. Есе так само розпочинається з опису стану справ, що викликав інтерес автора. Надалі розглядають наслідки зазначеної ситуації, аналогічно їх групуючи, аналізуючи та даючи власну оцінку. Підсумкова теза свідчить, як правило, про важливість впливу зазначеної вище ситуації на схарактеризовані вище факти.

Есе-коментар зазвичай базується на текстовому матеріалі, який подається у вступній частині. Основна частина має вигляд низки коментарів щодо поданих матеріалів, у яких аналізуються, оцінюються, а також, за необхідності, порівнюються окремі уривки. Кінцівка містить підсумок до усіх коментарів автора.

На цьому ж сайті майбутні філологи можуть отримати вичерпну інформацію щодо написання критичних статей. Як один з видів позааудиторної письмової роботи з іноземної мови, критичні статті спрямовані на розвиток у студентів уміння критично мислити, інтерпретувати, аналізувати, класифікувати та порівнювати фактичний матеріал, отриманий із зарубіжних джерел. Такий вид роботи закладає підґрунтя для подальшої науково-дослідної діяльності, розширює коло їх наукових інтересів та сприяє обміну інформацією між фахівцями на міжнародному рівні.

Пишучи критичну статтю, необхідно продемонструвати розуміння суті об'єкта дослідження та оцінити його значення. Структура статті може бути доволі складною. У будь-якому разі, важливо розпочати з визначення усіх аспектів об'єкта дослідження, про які йтиме мова. Під час планування структури у наступних частинах слід зазначити взаємозв'язки між усіма аспектами дослідження.

Відтак, на сайті Британської Ради студентам пропонують дві найбільш типові структури критичної статті (табл. 2) [6].

Таблиця 2

Структура критичної статті

Структура 1	Структура 2
Вступ Що є об'єктом дослідження? Які його аспекти будуть розглядатися (1, 2, 3,...)?	Вступ Що є об'єктом дослідження? Які його аспекти будуть розглядатися (1, 2, 3,...)?
Опис та оцінка Аспект 1	Опис об'єкта дослідження
Опис та оцінка Аспект 2	Оцінка аспекту 1 об'єкта дослідження
Опис та оцінка Аспект 3 і т. д.	Оцінка аспекту 2 об'єкта дослідження
Висновок Резюме	Оцінка аспекту 3 об'єкта дослідження і т. д.
–	Висновок Резюме

Відповідно до першої структури, стаття починається з опису одного з аспектів об'єкта дослідження з подальшою його оцінкою. Далі акцент почергово зміщується на інші аспекти з дотриманням логіки викладу.

Як видно з другої структури, у першій частині статті має міститися опис усіх аспектів об'єкта дослідження, тоді як наступна частина присвячується їх критичній оцінці. В обох випадках завершальна частина статті має містити загальну оцінку об'єкта дослідження з позиції автора.

Майбутнім філологам важливо уміти писати різні типи статей, орієнтуючись на потенційні галузі їх професійної діяльності. Отже, залежно від предметної галузі, розрізняють такі типи критичних статей: рецензія на наукову статтю, рецензія на книгу/фільм/виставу/веб-сайт, аналіз економічної ситуації, оцінка підприємства/організації, оцінка фінансового звіту, інтерпретація результатів, критичний огляд закону чи політичної стратегії, оцінка продукту, оцінка програми, оцінка проекту, оцінка уроку чи навчальних матеріалів [6].

Виконання будь-якого письмового завдання завжди відбувається кількома послідовними етапами. У педагогічній літературі знаходимо від 4 до 10 таких етапів. Студенти можуть проаналізувати кілька інформаційних джерел і обрати для себе найбільш зручний алгоритм. Ми ж пропонуємо скористатися інформацією сайту WhiteSmoke Inc, де розглядається 6 етапів письма: планування, підготовка чорнового варіанту, перегляд, редагування, вичитування, презентація [8].

На етапі планування необхідно визначитися з темою письмового завдання та авторською позицією, з якої вона буде висвітлена; за необхідності проаналізувати релевантні літературні джерела; генерувати і занотувати ідеї, думки, аргументи, підібрати фрази чи окремі слова для висловлювання власної думки; попередньо викласти аргументи у логічній послідовності, що відповідатиме структурі письмового завдання; згрупувати ідеї у пункти плану, що у подальшому допоможе розділити текст на абзаци.

На етапі підготовки чорнового варіанту важливо зосередитись лише на змісті тексту; доступно донести авторську думку, орієнтуючись на цільову аудиторію; диверсифікувати стиль мовлення, використовуючи синоніми, описові фрази та засоби образності.

Етап перегляду передбачає загальну оцінку змісту тексту, його відповідності авторському задуму, доречності наведених аргументів та прикладів, відповідності стилю і структури жанру письмового завдання, адекватності структурування думок та послідовності їх викладу.

Етап редагування стосується, здебільшого, перегляду лексичного наповнення тексту, використаних граматичних конструкцій та явищ, порядку слів у реченнях, розділових знаків, правопису власних назв, аббревіатур тощо.

Вичитування допомагає уникнути дрібних помилок, неточностей та описок. Його рекомендують здійснювати двічі, цікаво що вдруге – з кінця. Етап презентації присвячується естетичному оформленню документа чи рукопису [8].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Як бачимо, процес виконання письмових завдань може здатися важким і довготривалим. Однак, на сьогодні існує безліч онлайн-ресурсів, які допоможуть майбутнім філологам самостійно удосконалити уміння та навички ефективної англійської письмової комунікації. Розглянуті вище ресурси сприяють ознайомленню з різними видами письмових робіт, що виконуються у зарубіжній вищій школі, зокрема есе та критичними статтями. У нашому випадку механізм роботи з онлайн-ресурсами передбачає детальне вивчення особливостей кожного з типів есе та критичних статей, аналіз їх структури, вивчення спеціальної лексики, що вживається для аргументації думки автора, логічного поєднання структурних елементів тексту, формулювання тез, коментарів, підведення підсумків тощо, а також ознайомлення з етапами виконання письмових робіт, зразками текстів різних письмових жанрів. Перспективу подальших досліджень у цій площині вбачаємо в аналізі онлайн-ресурсів, що забезпечують ефективний розвиток навичок письмової комунікації іншими мовами світу, які вивчаються у процесі підготовки майбутніх філологів у вищій школі.

Література:

1. Есе як художньо-публіцистичний жанр: Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика» / Укл. М. А. Балаклицький. – Х. : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2007. – 74 с.
2. Москалець О. О. Навчання студентів-філологів письма англійською мовою з використанням комп'ютерних технологій: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. О. Москалець. – К., 2009. – 22 с.
3. Тарнопольський Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою / О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 288 с.
4. Як написати успішне есе: Методичні рекомендації до написання есе / Укл. Шендеровський К. С. / Ін-т масової комунікації при КНУ імені Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. – Бібліотека [сайт]: Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=book.index&book=46>. – Назва з екрану. – Мова укр.
5. International English Language Testing System. Deakin University [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.deakin.edu.au/international-students/ielts>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
6. LearnEnglish. British Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://learnenglish.britishcouncil.org/en>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
7. OWL. Roane State Community College [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.roanestate.edu/owl>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
8. WhiteSmoke [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.whitesmoke.com/the-stages-of-writing>. – Загол. з екрану. – Мова англ.